« بیزانتیون »
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز ومدیر مسؤل
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
ادارهٔ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մեճտ. վեցամսեայ 3½, եռամսեայ 2։ —Արտասահման 40 ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38.
CONSTANTINOPLE

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 331 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ, 1897 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 27/8 ԴԵԿՏ. | 19 ՐԷՃԷՊ 1315 | 27 ԹԷՇՐԻՆԸ ՍԱՆԻ 1313 | Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 331

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՄԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԷՆՔԻ ՄԸ ՊԷՏՔԸ

Բ.

Մեր անդրադեռնականք ուստի՞ց գիտեն որ ամուսնութեան անլուծելիութիւնն Հայ. Եկեղեցւոյ վարդապետութիւնն եղած ըլլայ առաջին դարերէն ի վեր։ Ո՞ւր է ապացոյցը։ Հետաքրքիր ենք տեսնել։ Ճշգրտապէս մեկնելու կարգ մը պատճառներ ունինք, որոց առաջինը սա է.—

Հայ. Եկեղեցին, թէ աշխարհագրական իմաստով, թէ պատմական դէպքով, Արեւելեան Եկեղեցւոյն մէկ ճիւղը կ'կազմէ։ Իր հաստատութիւն առաքելական է, բայց իր վերջնական կազմակերպութիւն և իր վարդապետութեանց սահմանումը տեղի ունեցած են հաղորդակցութեամբ ընդ Արեւելեան Եկեղեցւոյն։ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ և իր անմիջական յաջորդներ Կեսարիայէ ստացան ձեռնադրութիւն և եկեղեցական ուսում, մինչև որ՝ Մեծին Ներսէսի ձեռնադրութենէն ետքը՝ Վաղարշապատի Եկեղեցական Բ. ժողովին մէջ որոշուեցաւ Հայ. Եկեղեցին անկախ կացուցանել Կեսարիայէ (366ին)։ Բայց անկէ ետքն ալ, ուսման, հրահանգութեան համար մերայինք դիմեցին ի Բիւզանդիոն և յԱղեքսանդրիա։ Այս սերտ հաղորդակցութեան արդիւնքն այն է որ Քաղկեդոնի ժողովին աղթիւ ծագած վէճն ի բաց առեալ՝ Արեւելեան Եկեղեցւոյ վարդապետութիւններն են որ ամէնէն աւելի կը նոյնանան Հայ. Եկեղեցւոյ վարդապետութեանց հետ։

Արդ, Արեւելեան Եկեղեցին առաջին օրէն ի վեր Յիսուսի խօսքն հասկցած է լուծելիութեան իմաստով, ինչպէս ցոյց տուինք նախորդ յօդուածով։ Ինչ պատճառ կայ ուրեմն ենթադրելու թէ Հայ. Եկեղեցին այս մասին բացառութիւն ըրած ըլլայ, այսինքն Արեւելեան Եկեղեցւոյ ամբողջութենէն հիմնովին տարբեր տեսութիւն մը դաւանած։ Երբ հաստատուն է ընդհանուր կանոնն, այն է՝ Հայ. Եկեղեցւոյն դաւանակցութիւնն Արեւելեան Եկեղեցւոյն հետ գիտցուած հանրածանօթ բացառութիւններէն զատ,— անլուծելիութեան ծայրայեղ ջատագովներուն կ'մնայ ցուցնել թէ առաջին օրէն ի վեր Հայ. Եկեղեցին Արեւելեան Եկեղեցւոյն ամբողջութենէն տարբեր ըմբռնում մ'ունեցած էր ամուսնական խնդրոյն վրայ։

Սպասելով որ հակառակ կողմէն պատասխան տրուի այս հիմնական առարկութեան, կ'անցնինք ցուցնել թէ՝ որչափ ինչ գիտենք Հայ. Եկեղեցւոյ Ընդհանրական ժողովներուն վրայ, անոնց մէջ անլուծելիութեան վարդապետութիւնն հաստատող բացորոշ նշան մը չենք տեսներ։

Տրիտենդոսի ժողովին մէջ (1562ին), Հռոմայ Եկեղեցին վերջնապէս ձեւակերպեց անլուծելիութիւնը [illegible]. Հայոց ո՞ր Եկեղ. Ընդհանրական ժողովն է որ նուիրագործեց այս բացարձակ վարդապետութիւն։

Տ. Գէորգ կաթողիկոսի օրով Աբէլ Արքեպիսկոպոս Մխիթարեանց հրատարակեց «Պատմութիւն ժողովոց Հայ. Եկեղեցւոյ» անուն գիրքը, զոր աչքի առջեւ ունենալով, տեսնենք ինչ որ կ'գտնենք նոյն ժողովոց որոշումներուն մէջ ի մասին ամուսնական խնդրոյն։

*** Առաջին ժողով է Վաղարշապատ [illegible] Նիկիոյ.

Փրկչական թուականին 325 տարին գումարուած այս մեծ եւ փառաւոր ժողովոյ մէջ 30 կանոններ հաստատուեցան։ Աւասիկ ինչ որ ամուսնական խնդրոյն կ'վերաբերի.

Թ.—Եթէ ոք առեւանգ արասցէ, պսակն այն յաւէր եղիցի, եւ պսակեալն ում կամի՝ լիցի։

ԺԳ.— Որ կուսութիւն Աստուծոյ խոստացաւ, եւ ապա պոռնկեցաւ, եօթն ամ ապաշխարեսցէ։

ԻԳ.—Որ վասն պոռնկութեան արձակէ զկին իւր՝ արձակեալ լիցի. բայց մի ամ սրբեսցի։

Ինչպէս կ'տեսնէք, Հայոց Եկեղեցական առաջին ժողովը, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի նախագահութեան ներքեւ գումարուած, անբարոյութեան համար կինն արձակելու հրաման կուտայ, ո՛չ թէ մի միայն երիկ կնիկ իրարմէ բաժնելու։ Մեք այս կանոնն այնպէս կ'հասկնանք թէ երիկը գէշ կինն արձակելէ ետքը, մէկ տարի հոգւով պիտի սրբուի, մաքրուի, մեղաւոր կնոջ մը կենակից գտնուած ըլլալուն համար, եւ այն մէկ տարուան բարոյական սուգէն ետքն է որ երկրորդ կին պիտի առնու։(*) Եթէ մեր հասկցածը սխալ է, ո՞րն է ճիշտը։ Եւ մանաւանդ ո՞ւր է անլուծելիութեան վարդապետութիւնն՝ Հայոց այս առաջին Եկեղ. ժողովոյն մէջ։

*** Երկրորդ ժողով է Վաղարշապատ (426ին) [illegible] Սահակայ.

«Վասն քահանայից» գլխուն ներքեւ հետեւեալ կանոնները կ'տեսնենք.

ԺԴ.—Զողալս մի՛ պսակեսցեն։

ԺԵ.— Նոյնպէս եւ զչափահասս, եթէ չիցեն հաւանեալ ընդ միմեանս։

ԺԶ.— Քննեսցեն զգուշութեամբ՝ զի մի խարդախութիւն ինչ լիցի և կամ բռնութիւն ծնողաց ի պսակել որդւոց նոցա։

(Սա կանոնին ալ ուշադրութիւն ընենք.

ԻԴ.— Կրօնաւորք եւ վանականք մի՛ խառնեսցին յերս աշխարհականաց, այլ ըստ վանական հրաժարական կեանս ունիցին։

«Հրաժարականն» հասկցանք։ Բայց սա էրիկ-կնկան ընտանեկան գործերուն խառնուելու ի՞նչ իրաւունք ունին ամուրի եկեղեցականք, «կրօնաւորք և վանականք։»)

*** Առաջին ժողով է Շահապիվան, (447ին) [illegible]

Գ.—Եթէ ոք կին ունիցի եւ պոռնկեսցի, եւ զկարգ ամուսնութեան սրբութեամբ ոչ պահեսցէ, զայնպիսին կշտամբեսցեն գլխաւորք գաւառին եւ բանիւ օգտակարօք եւ յեկեղեցւոյն հանցեն։ Եթէ ազատ է եւ զան չմարթի հարկանել, ի տուգանն եւ յապաշխարութիւնն յաւել 200 դրամ յեկեղեցի, 200 դրամ կարօտելոց, երկու ամ ապաշխարութեամբ, ապա մտեալ յեկեղեցի՝ ընդ ընկերս խառնեսցի։ Եթէ շինական, զան յոլով արբցէ, 100 դրամ տուգանս տացէ յեկեղեցի եւ յաղքատս, եւ մի ամ ապաշխարեսցէ, մտցէ յեկեղեցի. եթէ այր, թէ կին՝ կանոն մի լիցի։ Այս կանոն լիցի նաեւ կուսի եւ երիտասարդի, եւն։

Դ.—Եթէ թողցէ ոք զկին իւր առանց բանի պոռնկութեան, կամ վասն արատոյ ինչ ի մարմնի, զորդիսն եւ զկեանսն եւ զինչ եւ զլուր բաժանեսցեն, եւ զկէսն կնոջն տացեն. եւ եթէ կամք են այլում լինել, համարձակ զրամն կալցեն եւ զարքունի հարկ [illegible] եւ այրն որ եթող՝ եօթն ամ ապաշխարեսցէ, եւ յեկեղեցի տուգանս տացէ. եթէ ազատ է 300 դրամ, եթէ շինական, զան արբցէ եւ 100 դրամ յեկեղեցի՝ փոխանակ զօրհնութեան պսակն խոտելոյ։

Ե.—Եթէ կին արար ոք եւ կինն առնուլ պատահեաց, եւ այրն հանցէ վասն ամլութեանն, որ ինչ կնոջն բերեալ էր ի տունն, առնուլ իշխեսցէ եւ գնալ. եթէ քան զամլութիւնն այլ արատ չկայ, տուգան եւս տացէ կնոջն վասն անարգանացն, եթէ ազատ է, 1,200 դրամ, եթէ շինական՝ 1,000 դրամ։ Ապա եթէ առնն յառաջագոյն խորհուրդ էր զիւր կինն թողուլ եւ զայլ առնել, եւ կամ պոռնկեալ էր ընդ նմա, 100 դրամ այրն տացէ յեկեղեցի. եւ ապաշխարութիւն առնն երեք ամ ընդ ունկնդիրս, մի ամ ընդ ձեռամբ. մտցէ յեկեղեցի։

Զ.—Անզգամ կանանց որ յառնէ ելանիցեն՝ զկինն կալցեն եւ զայրն տացեն. ապա եթէ այրն չնաբարոյ է կամ պոռնիկ, զանիւ եւ խրատու կշտամբեսցեն զայրն եւ հնազանդեցուսցեն. եթէ ազատ է, տուգանօք զայրն ի կարգ արկցեն. եթէ զիւրաւ փոխեսցի այրն, կինն պաշտեսցէ զնա։

Աւասիկ շատ մը տրամադրութիւններ, որոցմէ կ'իմանանք թէ վասն պոռնկութեան կինն արձակել կայ եղեր հին Հայոց մէջ։ Բայց, ի սէր Աստուծոյ, ո՞ւր է բոլոր այս տրամադրութեանց մէջ անլուծելիութեան վարդապետութեան հետքը։—Եթէ էրիկն անբարոյ ըլլայ, ծեծ կուտէ իշու պէս, և եթէ աղնուական կամ մեծ-աղա է, փարա կուտայ մէջէն կ'ելնէ։ Շատ մ'ալ կ'ապաշխարէ, անանկ որ տեղի կայ ենթադրելու թէ հին Հայոց զուարճասէր մասն իր բոլոր կեանքը տուգանք տալով, ապաշխարելով և ծեծ ուտելով կ'անցրնէր։ Անոնք առանց բանի պոռնկութեան ալ կնիկնին կ'թողուին եղեր, և այս պարագային մէջ, կինը կ'արտօնուի երկրորդ էրիկ առնելու, բաւական է որ տուրքերուն գործը «սաղ»ի կապուի։ Մինչեւ իսկ ամլութեան համար կինը ձգել կայ եղեր, բայց կնոջ ամէն կերպ գոհացուցում ընելու պայմանով։ Եւ եթէ էրիկն արդէն ուրիշ կնոջ հետ խօսք մէկ ըրած էր, ապաշխարութիւն, տուգանք, և որ ի կարգին։ Եթէ կինն անզգամութեամբ գլուխ քաշէ էրիկէն, պիտի բռնադատեն որ իր օրինաւոր էրիկէն զատ ուրիշ ամուսին չունենայ։ Իսկ եթէ էրիկն է ցոփ, պիտի ջախեն, յանդիմանեն, ծեծեն և հնազանդեցնեն. եթէ աղնուական է՝ տուգանք պիտի առնուն։ Եւ եթէ էրիկը դիւրաւ փոխէ իր վարքն ու բարքը, կինը դարձեալ պիտի ծառայէ անոր։ Հապա եթէ էրիկը չփոխուի՞։— Իրենց ըսածներովն և իրենց չըսածներովն, ո՞չ ապաքէն կը հասկցնեն այս ամէն կանոնք որ Հայ Եկեղեցւոյ գո՛նէ առաջին դարերուն մէջ ամուսնութիւնն անլուծելի չէ նկատուած։

Նոյն ժողովոյ ուրիշ կանոններ կ'վերաբերին ազգականութեան եւ պորտի խնդիրներուն։

*** Բայց մինչեւ իսկ եթէ հին ժողովներն անլուծելիութիւն վճռած ըլլային, ժամանակը կարող չէ՞ր անոնց որոշումները փոփոխել։ Հիմա կը գործադրե՞նք մեր հին ժողովոց կարգ մը կանոնները։ Օրինակի համար, Դուինի Բ. ժողովին (որ [illegible]) հետեւեալ կանոնները.—

ԻԶ.—Կոյս ընդ այրւոյ մի՛ պսակեսցի, և ոչ այրի ընդ կուսի առանց հարկի։

ԼԲ.—Մի՛ գտցի քէնյ. արբեցող կամ հանդանակող (.), եւ մի՛ ունիցի արծաթագին աղախին։

ԼԳ.—Մի՛ բնաւ մտցէ կին ի վանս աբեղայից վասն հաց եփելոյ կամ կով կթելոյ, և մի՛ վասն ո՛ եւ իցէ գործոյ։

ԼԵ.—Վանականք մի՛ օթեսցին ի տունս աշխարհականաց, այլ ի մերձակայ վանս. և եթէ չիցէ ի տեղւոջ վանք, ի տուն Աւագերիցու կացցեն։

*** Ե. ժողով է Դուին (645 թուին) [illegible]

Եւ քանզի ի գերութեան աշխարհին՝ որով գերեցան արք եւ կանայք, բազումք ի մնացելոց անտի՝ առանց լսելոյ զմահ ամուսնոյ իւրեանց՝ պսակեցան ընդ այլում, վասն այնպիսեաց կարգեցաւ այս կանոն Է.—

Է.—Որք առանց սպասելոյ զ7 ամ յետ գերութեանն լսել զկենդանութիւն ամուսնոյ իւրեանց, ամուսնացան ընդ այլում, անվաւեր լիցի պսակ նոցա։ Իսկ եթէ յետ 7 ամաց, ամուսնացեալ իցեն յանգէտս, ի դառնալ ամուսնոյ իւրեանց ի գերութենէ, թողցեն զայն զոր առին, եւ դարձցեն առ առաջինն. եւ ապաշխարեսցեն ըստ սահմանելոյ եպիսկոպոսին. սոյնպէս եղիցի եւ որք ի գերութեան գոլով՝ ամուսնացան։

Ինչպէս կ'երեւի, մեր նախնեաց մէջ, կրկնամուսնութիւնք ա՛յնքան դիւրին կ'կատարուէին եղեր որ էրիկներուն մէկ քանի տարուան բացակայութենէն ետքը կ'պսակուէին եղեր, և այն ժամանակի կղերն հիմակուան չափ խստութեամբ չի մերժեր եղեր անպաշտպան կիներուն առաջարկները։ Գործն ա՛յն աստիճանին եկեր է որ Դուինի Ե. ժողովին հարկ դատեր է բացառութիւն մ'ընել ի նպաստ ա՛յն էրիկներուն որոց բացակայութիւնն իրենց կամքէն անկախ պատճառով տեղի ունեցած էր, [illegible]։ Այսպիսի այրերու կիներն 7 տարի ետքը կրնան պսակուիլ, բայց եթէ էրիկն ողջամբ դառնայ, իրաւունք ունի իր կինը պահանջելու։ Ինչպէս կ'երեւի, հոս ալ ո՛չ միայն անլուծելիութեան վարդապետութիւն չկայ, այլ միևնոյն կնոջ վրայ յաջորդաբար 2—3 պսակ կ'դրուի, նախ՝ իր թիւ 1 էրկան հետ, յետոյ իր թիւ 2 էրկան հետ, և երրորդ, դարձեալ իր թիւ 1 էրկան հետ։

*** Ե. ժողով է Դուին (719 թուին) [illegible]

ԺԵ.—Որ հանդերձեալն են պսակել, տարցէ՝ զնոսա քահանայն յեկեղեցին, եւ անդ պսակեսցէ։

ԺԶ.— Սոյն արասցեն եւ որք ընդունելոց են ԶԵՐԿՐՈՐԴ ՊՍԱԿ. Իսկ եթէ յառաջ զան զգուշելի գործեալ իցեն ինչ, ապաշխարեսցեն նախ, և ապա եթէ չկամիցին պսակել, կամ ի միմեանց մեկնել, որոշեսցեն յեկեղեցւոյ», (մերժումն, հանուրն։)

Հոս ալ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊՍԱԿԻ մը խօսքը կայ, զոր կրնանք հասկնալ ինչպէս որ կ'ուզենք, բայց անլուծելիութեան խօսքը բնաւ չկայ։

*** Բ. ժողով է Պարտաւ (768ին) [illegible]

ԺԳ.—Եթէ քահանայ պսակ արասցէ երրորդաց յառաջագոյն չհացելոց, ներգովեալ եղիցի, եւ պսակն քակեսցի։

Մեր քաջ հայկաբան ընդդիմախօսն, որ ա՛յնքան յաջողապէս կը թարգմանէր Յիսուսի խօսքերը, թո՛ղ այս կանոնն ալ թարգմանէ իր ուզածին պէս։ Բայց երբ ա՛յնքան պսակներ կ'հաստատուին ու կ'քակուին Եկեղեցւոյ ժողովոց հրամանով, ինչո՞ւ համար տեղ մ'ալ չի յիշուիր անլուծելիութիւնը։

*** Բ. ժողով է Սիս (յամին 1243,) [illegible] 25 կանոնք [illegible]

Ը. Պսակ մի՛ լիցի ի մերձաւոր ազգականս ցեօթն ծնունդ։

*** Ա. ժողով յԵրուսաղէմ, (յամին 1651,) [illegible] 13 կանոնք [illegible]

ԺԲ.—Արգելունք ի նշանադրութեան աղջկանց բազում աւուրբք յառաջ ծանուցեն զայն ի մէջ եկեղեցւոյ, զի թէ գուցէ ինչ արգել՝ յայտնեսցի։

Վերջացաւ։ Բայց Հայ. Եկեղեցւոյ ժողովոց մէջ տեղ մը չգտանք բացարձակ անլուծելիութեան վարդապետութիւնը։ Եթէ կար ու մեք չտեսանք, թո՛ղ մեր ընդդիմախօսն ինք ցուցնէ ու սովրինք։—Բայց այս լոկ ժխտական ապացուցումէ զատ, մեք ունինք հաստատական փաստեր ալ, հին Հայոց մէջ ամուսնալուծման գոյութիւնն հաստատող փաստեր ալ, զորս ի մէջ պիտի բերենք Բիւզանդիոնի Շըթ. աւուր թուով։ Անկէ ետքն է որ պիտի ձեռնարկենք յօդուածագիր Արքեպիսկոպոսին կարգ մը տարօրինակ կարծիքներուն մանրամասն քննադատութեան։

(*)—Այս մէկ տարւոյ կամ 9 ամսուան պայմանաժամի հրամանը (նախ քան Բ. ամուսնութիւնն) հիմակ ընդհանուր է եւրոպեան օրէնսդրութեան մէջ։

ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ Ի ԿԵՍԱՐԻԱ

Առեւտրական տագնապը քանի մը տարիներէ ի վեր ապրուստի դժուարութեամբը գրգիռ եղաւ բոլորովին նոր արհեստի մը, գորգագործութեան, որ իր խանձարուրին մէջ իսկ անհամեմատ կերպիւ ծաւալելու վրայ է օր ըստ օրէ, և մասնաւոր գործարաններու անձուկ սահմանը թողլով իր ասպարէզը տակաւ ընդարձակելու վրայ է տուներու մէջ, ուր շատ մը աղքատ ընտանիքներու հաց կ'հայթայթէ շաբաթական 3—25 դրշ. վարձքով մը անձիւր աշխատաւորի համար։ Մենք շատ ուրախ ենք տեսնելով որ կեսարացի հայն իր յաջողութիւնը ցուցուց այս նոր արհեստին մէջ ալ՝ որուն նրբութիւններն ի վեր հանելու վրայ է օր ըստ օրէ։

Գորգագործութիւնը թէեւ տակաւին երեք տարուան արհեստ մ'է, սակայն կարճ ժամանակամիջոցի մը մէջ ըրած համեմատական յառաջդիմութեամբ ուրիշ արհեստներու «գլխուն լեմոնը քամեց,» և յուսով ենք որ սոյն եռանդուն գործառնութիւնը ցորչափ յարատեւէ արհեստը կատարելագործելու սկզբունքով, ապագային աւելի երախտապարտ պիտի ընէ իրեն տեղւոյս հայ հասարակութիւնը։ Մենք այս հաստատ համոզումով ենք։ Իսկ ներկայիս մէջ գորգերուն տրուած աշխատութիւնն և ձեռք ձգուած յաջողութիւնը կրնային աւելի բարձր արժէքով մը գնահատուիլ՝ եթէ տեղացի վաճառականք և գորգագործք տեղւոյս աշխատութեան աննշան վարձքէն խաբուելով՝ չփութային կտրել գորգերուն ընթացիկ գինը։ Մետաքսեայ գորգեր 4—8 ամսուան մէջ կ'գործուին և կ'արժեն 12-25 ոսկի, իսկ բրդեայ գորգեր 2-3 ամսուան մէջ կ'գործուին և կ'արժեն 2-6 ոսկի. այս համեմատութեամբ մետաքսեայ գորգերուն տրուած աշխատութիւնն աւելի կ'գնահատուի, սակայն այս գնահատում այնչափ աննշան է որ ոչ թէ արտասահման երկիրներ, այլ նոյն իսկ Թուրքիոյ շատ մը քաղաքներ պիտի չկարենան մրցիլ աշխատութեան այս նուազագոյն արժէքին դէմ. այս կէտը նկատի առնելով, կեսարացիք աւելի խստապահանջ ըլլալու էին իրենց գորգերու գնոյն համար. սակայն հեռատեսութեան պակասութիւնն և ընդհանուրի շահուն նկատմամբ անտարբերութեան ոգին քաղաքիս համար փակեց տարեկան քանի մը հազար ոսկւոյ յաւելուածական հասոյթի դուռ մը։ Շահու խնդիրներու մէջ ամէն բանի խելք հասցնող կեսարացւոյն ուշադրութենէն վրիպելու չէր այս կէտ։

Բաց աստի, կեղծիք եւ խարդախութիւնք արհեստներու համբաւին ցեցն ըլլալով, ապահովաբար կրնանք գուշակել թէ երբ տեղացի գորգագործներ օր մը փորձուին ներկայ ուղիղ ճամբէն շեղելու, ընդհուպ պիտի ստիպուինք կարգ մը ուրիշ ձեռնարկներու նման գորգագործութեան հրաժեշտն ալ ընդունիլ ակամայ. ուստի վերջին ծայր խնամք կ'պահանջուի մանաւանդ կեղծ գոյներէն զգուշանալու։ Քաղաքիս եւ գիւղօրէից մէջ այժմ կ'հաշուին 1200է աւելի թեզգեահ, որոց 600ը մետաքսեայ իսկ մնացածը բրդեայ գորգեր կ'գործեն. ասոնց կէսէն աւելին տուներու մէջ կ'գործուի ի հաշիւ գործարանատէրերու, որք խմբովին գործել տալու համար իրենց յատուկ գործարանն ալ ունին։ Գորգի 1200 թեզգեահներու տարեկան արտադրութիւնն է (մետաքսեայ եւ բրդէ) 3000 գորգ՝ որոց համար կ'աշխատին 2000 աղջիկներ, մեծ մասամբ աղքատ ընտանեաց զաւակներ, որք միջին հաշուով օրական 2 դահ. ստանալով, այս առթիւ չքաւոր ընտանեաց մէջ կը մտնէ տարին 6000 ոսկիի գումար մը։ Գորգերուն մետաքսը Պրուսայէ կուգայ Պոլսոյ ճամբով եւ կ'ներկուի հոս, իսկ բուրդը թէեւ տեղական է, բայց շատ անգամ կուգայ Կիւրինէ։ Վերջապէս Կեսարիա կ'ունենայ տարեկան 35,000 ոսկինոց գորգի արտածութիւն. այս գումարին 10,000 ոսկին միայն զուտ շահ է։ Այս առթիւ իբր կարեւոր ծանօթութիւն մը եւս կ'յաւելունք որ Եւրոպայէ եկող ներկեր հանքային ըլլալով՝ թէեւ [illegible] չեն եղծանիր, սակայն ջրոյ չեն դիմանար, մինչդեռ տեղական ներկեր բուսային ըլլալով՝ թէեւ արեւէն կը գունատին, բայց որչափ լուացուին՝ աւելի կ'փայլին. սոյն վերջին պատճառաւ տեղական գոյներն ալ կրնան շահագործուիլ փոխանակ եւրոպական հանքային ներկերու, որոնց մէջ կարմիրն մանաւանդ՝ որ ջուրով կ'եղծանի, մեծ կիրառութիւն ունի ներկարարութեան մէջ։

Գորգագործութիւնն այժմէն իսկ մեծապէս զգալի ըրած է տեղւոյս մէջ շերամաբուծութեան եւ ներկարարութեան կարեւոր պէտքն, եւ կ'յուսանք որ այն առիթը գրգիռ պիտի ըլլայ ժամանակաւ խնամք մը տանելու սոյն երկու շահաւէտ գործերու ձեռնարկութեան։ Երբ գորգագործութեան սոյն շահաւոր գործն ամէն կողմերէն դիտենք, բարոյական տեսակէտով քիչ մը յոռետես ըլլալու պիտի ստիպուինք. որովհետեւ գորգագործներու գրեթէ 90%ն աղջիկներ ըլլալով, իգական սեռի դաստիարակութիւնն ետ պիտի մնայ, դպրոցական գրասեղաններու տեղ գորգի թեզգեահը փոխանակելով։ Արդ, իգական սեռին սոյն բարոյական զրկումն որ այժմէն իսկ զգալի ըլլալ սկսած է՝ տեղւոյս կրթական մարմիններու ուշադրութեանը կ'յանձնենք։

Կեսարիա, 20 Նոյմ. Ի. ԱՍԼԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԿԻՆ ՓԱՍՏԱԲԱՆ.— Երկու ամիսէ ի վեր Բարիզեան մամլոյն վիճաբանութեան առարկայ եղած է սա խնդիրը թէ կին մը կրնա՞յ փաստաբան ըլլալ։ Ինչպէս գրած ենք, այս խնդիրը ծագած է օր. Շովէնի որ ամէն կարգի կ'գիտէ իր [illegible] իրաւագիտութեան [illegible] ունի, և անկէ բարձր գիտութեանց պսակաւոր և փրաւագիտութեան վարդապետ, որ ամէնէն բարձր աստիճանն է իրաւագիտական Համալսարանին։ Շատ մը փաստաբաններէ աւելի բարձր կրթութիւն առած է։ Ֆրանսական օրէնքն երբեք բան կ'պահանջէ [illegible] արտօնելու համարժէքը։—Աս ներկայացնել իրաւագիտութեան պսակաւորի վկայագիր մը՝ հանրապետութեան ընդհ. դատախազին։ [illegible] թիւն մը զոր օր. Շովէն [illegible] տարել առանց դժուարութեան։ Ներդում մ'ընել վերաքննիչ ատեանին առջեւ, և Գ. Փաստաբանաց կամ [illegible] իրին կոչմէ ընդունուիլ փաստաբանաց դասուն մէջ։ Օր. Շովէն անցեալ շաբաթ Գշ. օրը վերաքննիչ ատեանին ներկայացաւ երդումն ձեռնարկութեան կատարելու. կիներու, լրագրողներու և փաստաբաններու խուռն բազմութիւն մը ժողովուած էր հոն՝ կարծես յուզիչ դատավարութիւն մը տեղի պիտի ունենար։ Երբ օր. Շովէն յառաջացաւ օրինական երդումն ընելու, ընդհանուր դատախազ Մ. Պերդրան առարկեց որ թէև օրէնքը բացարձակապէս չարգիլեր կիները փաստաբանութիւն ընելէ, բայց օրէնքէն դուրս, եթէ ոչ տառը, կ'արտայայտէ գաղափար մը [illegible]։ Մ. Պերդրան [illegible] այն դժուարութիւններն որոց պիտի հանդիպէր կինն այսպիսի [illegible] մը մէջ [illegible] որ այս չուրջը չլանայ կիներուն առջեւ։ Օր. Շովէն որ ուշադրութեամբ ունկնդրեր էր Մ. Պերդրանի, պատասխանելու թոյլտուութիւն խնդրեց։ Գլուխը բաց, [illegible] մը հագած, ձեռքը գիրք մը բռնած, յստակ և լսելի ձայնով մը խօսեցաւ, և հերքեց ընդհ. դատախազին պատճառաբանութիւնները։ Դիտել թէ փաստաբանութեան արուեստն ի գործ դնել չի խնդրեր հիմա, այլ պարզապէս երդնուլ, և ասիկայ չի կրնար մերժուիլ իրեն, քանի որ կիները կ'արտօնուին և մանաւանդ կ'խնդրուին իրենցմէ երդնուլ իբր վկայ, ինչպէս նաեւ թղթատարական և հեռագրական վարչութեանց մէջ պաշտօն ստանձնելու համար։ Դիտեց որ եթէ Փր-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

նից Մրադալուացին։ Կ'յայտարարենք նաեւ թէ այն հինգ ոսկին վճարելով հեղինակութեան իրաւունքը մեզ պիտի չսեփականենք, այլ պիտի չառանենք հրատարակութեամբը։ Թէեւ ապահով ենք որ այնպիսի զաւեշտի մը ներկայացումն ալ շահ պիտի թողու, բայց այն շահն հեղինակին կ'վերապահենք կանխաւ։

—Եվէրէկցի (Կեսարիա) Մ. Տ., որ Վանքայի մօտ գիւղ մը հաստատուած է գործով, կ'գրէ Պատրիարքարան թէ տասն տարի առաջ ամուսնացած էր Ա. Պ.ի աղջկան հետ, եւ հիմա իր կինն իր քով կ'ուզէ, բայց իր աներն առանց բանաւոր պատճառի, չուզեր իր աղջիկն յանձնել, ու կ'պահէ իր քով։ Այսպէս Մ. Տ. կա՛մ իր կնոջ վերադարձը կ'պահանջէ, կամ երկրորդ ամուսնութեան մը հրաման։ Կ'լսենք թէ Ամ. Պատրիարք Հօր կողմէ գրուեր է Կեսարիոյ առաջնորդին՝ համոզել յիշեալ Ա. Պ., եւ կինն իր օրինաւոր ամուսնոյն քով ղրկել։ (Հապա եթէ Ա. Պ., աղջկան հայրն, անդրդուելի մնա՞յ։ Եկեղեցական Հայր մը կ'հաճի՞ գրել մեզ թէ այն ատեն ի՞նչ ընել կ'տրամադրէ Եկեղեցին)

—Եկեղեցական Հայր մը կ'գրէ մեզ որ հարցնենք յօդուածագիր Արքեպիսկոպոսին թէ եթէ ամուսնութիւնը զաւակներ ունենալու, Եկեղեցւոյ հօտը բազմացնելու, շէնցնելու համար չէ, հապա ինչո՞ւ համար պսակն օրհնած ժամանակ, իրենք՝ եկեղեցականք՝ հանդիսապէս կ'աղօթեն ու կ'մաղթեն որ պսակուողներն աճին, բազմանան, զաւկներու տէր ըլլան, Ազգն ու Եկեղեցին շէնցնեն, ու երկիրը լեցնեն։

—Ուսուցիչ մը, հայր ընտանեաց, կ'գրէ մեզ որ հարցնենք յօդուածագիր Արքեպիսկոպոսին թէ՝ եթէ ամուսնական կեանքը խաչ մ'է լոկ, ինչո՞ւ համար իրենք՝ եկեղեցականք՝ որ իբրեւ խաչակիր կ'պարծին, այս խաչն իրենք չեն առներ, ու մեր վրայ կ'բեռնաւորեն, եւ եթէ մե՛նք ենք բուն խաչակիրներն, ինչպէս կ'ըլլայ ուրեմն որ Հայր Սուրբ և Սրբազան մեզ չըսուիր և իրենց կ'ըսուի։

—Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ առաւօտ այցելութիւն տուաւ ի Պէշիկթաշ, Քաղ. Ժողովոյ Ատենապետ Բարձր. Յարութիւն փաշա Տատեանի, եւ ինչ ինչ խնդրոց մասին խորհրդակցելէ յետոյ, Ղալաթիոյ խորհրդարանն եկաւ, եւ նախագահեց Սահմանադրութեան վերաքննիչ Յանձնաժողովին, ուր կ'գտնուէր նաեւ Երուսաղիմայ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գէորգ Ծ. Վ. Երէցեան։ Ն. Սրբազնութիւն, Յանձնաժողովը ցրուելէ ետք, Պատրիարքարան եկաւ Տ. Գէորգ Ծ. Վ.ի հետ եւ մինչեւ ժամ 12 ին մօտ զբաղեցաւ ընթացիկ գործերով։

—Պատրիարքարանի նորընտիր Ա. գործակատար Տէր-Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ի համար Պատրիարքարանի յարակից շէնքին մէջ առանձին սենեակ մը կահաւորուած է, ուր առաւօտները՝ Տիգրան էֆ. 3—4 ժամ կ'աշխատի, և յետոյ կառավարական պաշտօնատունները կ'երթայ, յանձնարարուած գործերը կարգադրելու։

—Տնտես. Խորհուրդն իր շաբաթական նիստերը ՅՇ. օրերը կատարել որոշած ըլլալով, երէկ գումարեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, և զբաղեցաւ Քաղ. Ժողովոյ կողմէ իրեն յանձնարարուած մէկ քանի գործերով ու Թաղային հաշուական խնդիրներու քննութեամբ։

—Ալեմ-Տաղի դպրոցն՝ առ ի չգոյէ դրամի, բաւական ժամանակէ ի վեր փակուած էր. Նոյն գիւղի Ս. Նշան եկեղեցին ալ յաճախ գոցուելու մօտ է։ Գիւղին Նախնիքեան Տ. Գալուստ պանդուխտ քահանային, 5 ամիսներէ ի վեր բնաւ դրամ տրուած չէ։ Յիշեալ քահանան՝ երէկ Պատրիարքարան գալով, իր ամսականաց անվճար մնալը յայտնեց Տնտես. Խորհուրդին, որ օրական կարգն անցուց, ըստ հարկ անօրէնութիւն մ'ընելը համար։

—Ութիւճեան Տ. Գէորգ Ծ. Վ. [illegible] Մարտիրոս կ'մեկնի։

—Վանէ Պատրիարքարան հասած գլուխներ կ'նկարագրեն տեղւոյն աղքատիկ ժողովրդեան կացութիւնը։ Վերջին անգամ 160 ոսկի նպաստ մը ղրկուած է, որ թերեւս ցարդ չէ հասած Վան։ Բայց դիտել կ'տրուի թէ այդ գումարէն մարդ գլուխ քանի մը փարա կ'իյնայ։

—Վարագայ Վանուց Մանկանցին համար Պատրիարքարանի յանձնարարութեամբ իրեղէններ կ'հաւաքուին այս միջոցիս. Ցարդ 40 հակ բան ժողված է, ու դեռ հաւաքուելու համար կ'աշխատուի։ Ասոնք մօտերս պիտի ղրկուին։

—45 տարիներէ ի վեր Բերայի Բալըգլըթի Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին պաշտօնավարող Տ. Յովհաննէս քհնյ. Տէր-Սահակեան, վաղը կ'մեկնի իր նոր պաշտօնատեղին՝ Տէօտ-Աղաճ, քահանայագործելու տեղւոյն Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյն մէջ որ երկու ամսէ ի վեր Թափուր է։

—Մայրաքաղաքս գտնուող Վանեցի մէկ քանի սեղանաւորներ՝ լսելով իրենց առաջնորդ Տ. Սահակ Ծ. Վ. Բագրեւանդեանի նիւթական անձուկ վիճակն և պարտուց ենթարկուիլն, յառաջիկայ Ծ. Ծննդեան տօնին առթիւ փոքրիկ նուիրատուութիւն մ'ընելու համար մէջերնին գումար մը հաւաքած են։

—Այվազովսքի իր բոլոր նկարներուն ցուցահանդէսը կազմակերպած է Օտեսայի մէջ, հասոյթն յատկացնելով նոյն քաղաքի աղքատներուն։ Բացումն յառաջիկայ չորթու տեղի պիտի ունենայ։

—Գոհութեամբ կ'լսենք թէ Պիլէճիկի վիճակին մէջ հացագնի հանգանակութիւն եղած է ի նպաստ տնտեսական տագնապի ենթակայ եղող գաւառներու։ Պիլէճիկի մէջ հանգանակուած 1552 ղրշ., Կէօլպազարի մէջ 540, Թիւրքմէնի մէջ 648 և Զալկարաի մէջ 500. գումար 3240 ղրշ։ Այս գումար յանձնուած է Ս. Պատրիարք Հօր։

—Ռոտոսդոյէ կ'գրեն մեզ Նոյ. 24 Թուով.—«Կ'լսենք թէ Գաւառ. Ժողովոյ՝ Բարթողիմէոս Վ.ի մասին տուած որոշումը մեծ գոհունակութիւն պատճառեր է վիճակին ազգայնոց, որք մտադիր են եղեր շնորհակալութիւն յայտնել Ժողովոյ անդամոց։

—«Նորընտիր Քաղաք. Ժողովը, որուն անդամոց անունները կարդացուեցան Բիւզանդիոնի մէջ, տակաւին գումարում մը չէ ունեցած, եւ չէ ընտրած իր դիւանն, որովհետեւ չեն ուզեր ընդունիլ այդ պաշտօնը քանի որ հրաժարած եւ Գաւառ. Ժողովոյ կողմէ անկարողութիւնը վճռուած վարդապետի մը Նախագահութեան տակ կոչուած են պաշտօնավարել։ Ուսումն. Տնտես. եւ Դատաստ. Խորհուրդներն ալ արդէն չկան, եւ եկեղեցական ու յարաբերական ամէն գործեր երեսի վրայ կ'մնան։

—«Անոք մանուկներու տեղւոյս խնամակալութենէն, առաջին եռամսեան 30 ոսկի ղրկուեցաւ Ս. Պատրիարք Հօր, Արաբկիր ղրկուելու համար, ինչպէս կ'հրամայուէր Պատրիարքական պաշտօնագրով մը։ Խնամակալութիւնը խնդրած է որ իր օգնութեան ենթարկեալ մանուկներուն լուսանկարներն եւ իւրաքանչիւրին կենսագրութիւնն պարունակող տեղեկութիւններ հաղորդուին իրեն։

—«Այս օրերս բաւական թուով ուխտաւորներ գացին Ս. Երուսաղէմ. կ'յուսացուի թէ մինչեւ Մեծ Պահոց օրեր՝ ուրիշներ ալ ասոնց օրինակին հետեւին։

—«Նախորդ չարթու մեռաւ տիկին Աղաւնի (ծնեալ Պէրպէրեան), Պոլսեցի մանկավարժ կին մը, որ ասկէ իբր հինգ տարի առաջ քաղաքիս մէջ բացուած մանկապարտէզին իբր մանկապարտիզպանուհի կանչուած էր, և իբր խղճամիտ աշխատասիրութեամբ և ազնիւ բնաւորութեամբ սիրցուցած էր ինքզինքը։ Երկու ամսոյ չափ առաջ ամուսնացած էր տեղացի երիտասարդի մը հետ. հազիւ երկու շաբաթ վերջ բռնուեցաւ ժանտատենդէ, եւ ամուսնութեան ճիշդ քառասներորդ օրը զոհ գնաց դժնդակ ախտին։»

—Բարձր. Նուպար փաշա որ այժմ Բարիզ կ'գտնուի, ի մօտոյ Եգիպտոս պիտի վերադառնայ։

—Կ'լսենք թէ Կրթական տեսուչ Պարգեւ էֆ. Մարկոսեանի առաջարկութեամբ Նարլը-Գաբուի ազգ. վարժարանի տեսուչ կարգուած է Գալուստ էֆ. Անդրէասեան, որ գրական հրապարակին վրայ ծանօթ է։

—Կ'լսենք թէ Թոփգաբուի աղջկանց վարժարանին ձեւագիտութեան ուսուցչուհի Օր. Հ. Փալագաշեան, տեղւոյն Թաղ. Խորհրդոյ մէկ անդամին քմահաճոյքին հետեւանօք պաշտօնանկ եղեր է։ Նոյն շրջանի կրթական տեսուչն փնտռեր նկատողութեան պիտի առնէ այս խնդիր։

—Եւդոկիոյ Սըմէօնաս եկեղեցւոյ սեփական պանդոկի մը վարձակալութեան առթիւ, տեղւոյն Տնտես. Խորհրդոյ եւ Քաղաք. Ժողովոյ միջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագած եւ գործը Տնտես. Խորհրդոյ կողմէ պարագաներով հաղորդուած ըլլալով ի Պատրիարքարան, Ս. Պատրիարքը խնդրոյն կարգադրութիւնն յանձնեց Սեբաստիոյ Առաջնորդին։

—Արաբկիրի Առաջնորդաբանը խնդրած է Պատրիարքարանէն որ Պոլիս գտնուող Այճեան Խաչատուր էֆ.ի յանձնուին Արաբկիրի վիճակին համար հոգացուած եկեղեցական և դպրոցական գրքերը։

—Տիարպէքիրի առաջն. Տեղապահը նորէն Պատրիարքարան դիմած եւ եկեղեցական մատեաններ ուզած ըլլալով վիճակին եկեղեցեաց համար, Ս. Պատրիարքն յանձնարարեց Ուսումն. Խորհրդոյ փութով հայթայթել ուզուած գրքերը։

—Զիլէէ կ'գրեն մեզ Նոյ. 9 Թուով. — «Ասկէ գրեթէ երկու ամիս առաջ, Պոլիս ղրկուելիք Մալաթիացի մանկիկներ Զիլէէ անցան. աստ հաստատուած Մալաթիացի Թուրք մեծագործ մը ատոնց ծնողքէն ժամանակին շատ բարիքներ վայելած ըլլալով՝ նպաստ հաւաքեց եւ հացկերոյթ մը տուաւ իր հայրենակից մանկիկներուն. ազգայինք ալ պէտք եղածն ըրին։ Այս պզտիկներու հսկելու պաշտօնով, Մալաթիացիք՝ այր մը եւ կին մը, երկուքն ալ բողոքական, ընկերացուցեր եւ ճամբու ծախքի գումար մը յանձներ էին կնոջ, պատուիրելով որ մարդուն ձեռքը դրամ չտայ իբրեւ անոր տեղերն ըլլալիք ծախքէն զատ. մանկանց խնամակալ մարդը Զիլէ հասած երեկոյին ձեւով մը քսակը կնոջ ձեռքէն կ'առնու, չի վերադարձներ եւ յաջորդ օրը կառք նստելու ատեն կ'յայտնէ թէ կորսուած է։ Ձիերը լծուած են, բայց շարժող ուժն անյայտացած է. դրամը չկայ, մանկիկները կ'իմանան գործը. կ'սկսին լալ ու լացնել։ Մարդը գաղտնի կերպով հարցափորձի կ'ենթարկենք, խոստանալով խնայել իր պատուոյն եթէ դրամն երեւան հանէ. կ'ուրանայ, կ'երդնու. կառավարութեան դիմելու սպառնալիք կ'ընենք. կինը լալով կ'աղերսէ թէ «այս մարդ բողոքական է, ի՞նչպէս կրնայ սուտ խօսիլ. եկեղեցիի անդամ է, պարապ տեղը մեղքի մէջ կ'կորսուիք էն։» Վերջապէս գործը կ'իմացնենք ոստիկանութեան եւ մանկիկներու ութ ոսկին երեւան հանել տալու կ'յաջողինք. ցաւալի չէ՞ այս։

—«Ձմեռը շատ կանուխ սկսաւ եւ սաստկօրէն. ածուխ եւ փայտ չափազանց սղած են։»

—Տիրէպօլուէ (Սեւ Ծովու ափանց վրայ) Նոյ. 17 Թուով մեզ կ'գրեն թէ դեռ նոր բացուեր է տեղւոյն ազգ. վարժարանն, բայց մինչ դպրոցին ամէն տարուան պիւտճէն 60—70 ոսկի էր, այս տարի խնամակալ մարմինը, քմահաճ անօրէնութեամբ, 40ի իջեցուցած է զայն ի վնաս 70ի չափ մանուկներու ազգային. խնամակալ աղաները պիւտճէին վրայ այդ զեղչն ըրեր են որպէս զի իրենց վճարած տարեկան 200 ղրշ.ն 120ի իջեցնեն. դպրոց բացուածն եկեղեցւոյ յարակից խարխուլ, և խոնաւ շէնք մ'է, ուր կ'դասախօսեն ուսուցիչ մը և իր օգնականը։ Ժողովուրդն եթէ քիչ շատ գոհ է ուսուցիչներէն, գոհ չէ իր Թաղականներու քմահաճ ընթացքէն, և մանաւանդ իր քահանայէն որ պատուհաս մ'է եղեր տեղւոյն. անսխալ չի կրնար կարդալ Աւետարանն, և իր ագիտութեան այնպիսի վարմունք մ'ալ միացուցած է որ 6 տարիէ ի վեր դադրած էր հոն քահանայագործելէ Պատրիարքարանի հրամանաւ, և պանդուխտ քահանաներով կ'կառավարուէր եկեղեցին. բայց վերջերս կողմնակալ աղաներու շնորհիւ յաջողած է ձեռք անցնել բանալիներն եկեղեցւոյն, զոր տեսակ մը վաճառատեղի դարձուցած է և ժողովուրդը պաղեցուցած է իր կրօնքէն։

«ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ՕՆՆԻԿ ԷՖ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ (Մէրսին).—Ստաց. ձեր վեցամսեայ բաժնեգինն սկսեալ 21 Նոյ.է։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Պաղտատի առեւտրական դատարանին նախագահ անուանեցաւ Նիյազէի պատժական նախկին դատարանին նախորդ նախագահ Օսման Սաիպ էֆ։

—Գ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Արղընի կառավարիչ Մահմուտ պէյի։ Դ. կարգի Օսմանիյէ՝ Մէսաժըրի շոգենաւային ընկերութեան Կ. Պոլսոյ գործակալ Մ. Մարդէն տէ Բալլէռի։

—Հելլենական պատերազմի շքադրամ՝ կրթական պաշտօնատան դիւանապետ Ղալիպ պէյի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ

«Սաքս-Ալդէնպուրկի Բարձր. դուքսին եղբօրորդին՝ Բարձր. Էրնէստ իշխանը՝ մայրաքաղաքս մեկնելուն առթիւ՝ երէկ իրիկուն Գերմանիոյ դեսպանատան գործակատարին հետ Եըլտըզի կայս. Պալատը գնաց և Վեհ. Սուլթանին հետ տեսակցելու պատիւն ունենալով, հրաժեշտի ողջոյնը մատոյց։»

ԹԷՎՖԻԿ ՓԱՇԱ.—Վեհ. Սուլթանն Իմթիազի ականակուռ պատուանշանը շնորհեց արտաքին գործոց Նախարար Թէվֆիք փաշայի, ի վարձ այն ծառայութեանց զորս մատոյց Հաշտութեան Դաշնագրոյն կնքման առթիւ։

ՌՈՒՍԻՈՅ Զարհիւհիին ծննդեան տարեդարձին առթիւ, երէկ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ ի ներկայութեան գործակատար Մ. Եատովսքիի և այլոց։

ՍԱՔՍ ԱԼԴԵՆՊՈՒՐԿԻ Էրնէստ իշխանն առջի օրն այցելեց Կայս. Պալատան յախճապակիի գործարանն և Բաբեգործական Պազարը։ Վեհ. Սուլթանն ոսկիէ և ականակուռ կաղամար մը պարգեւեց իշխանին։

Մ. ՔԱՆՊՈՆ, Կ. Պոլսոյ Փրանս. դեսպանը, ՇԲ. մայրաքաղաքս պիտի ժամանէ։

ԵԳԻՊՏԱՑԻ վախճանեալ Հալիմ փաշայի ժառանգորդաց միջեւ Թէրէքէի խնդրոյն առթիւ համաձայնութիւն գոյացած ըլլալով, խնդիրը մէկ—երկու ամիսէն պիտի կարգադրուի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՃԵՊԸՆԹԱՑ.—Նոր լուրերու նայելով Արեւելեան Ճեպընթացին յապաղումն յառաջ եկած է Հունգարիոյ մէջ կառախումբին գծէն ելնելէն. ժամանակաւոր գիծ մը հաստատուեր է անցքը կատարելու համար։ Պուլկարիոյ մէջ ալ քիչ մը ուշացեր է հնոցպանին պատահած արկածի մը հետեւանօք։ Արեւելեան Ճեպընթացն երէկ գիշեր հասաւ Սիրքէճի։

ՋԻՆՈՒՈՐՔ. — Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ պատերազմի դաշտին հիւանդանոցներուն մէջ դարմանուող և այլեւս գործելու անկարող զինուորաց ալ Մալիյէէն ամսաթոշակ յատկացուի, իրենց ըստ օրինի առնելիք ամսաթոշակին հարիւրին յիսուն յաւելուածով։

—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող զինուորք ձմեռուան ցուրտին վրանի տակ չմնան, այլ տուներու և խանութներու մէջ պատսպարուին և ամէն պէտքերնին հոգացուի։

ՍԵՐՊ սահմանագլխոյ խառն յանձնաժողովը ծրագիր մը մատոյց կայս. կառավարութեան՝ այն միջոցներուն վրայ որք ձեռք պիտի առնուին՝ որպէս զի ցաւալի դէպքերը չկրկնուին։

ԳԱՀԻՐԷԻ գերման ընդհ. հիւպատոս կարգուեցաւ Բարիզի գերման դեսպանատան խորհրդական Ֆոն Միւլլէր։

ՌՈՒՍՉԻՆԿԴԸՆԻ օսմ. նախկին դեսպան Ալեքսանդր Մավրոյէնի պէյի 2500 ղրուշ յատկացուեցաւ իբրեւ անպաշտօն վիճակի ամսաթոշակ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԴԵՍՊԱՆ Ֆոն Մարշալ երէկ գիշեր ընտանեօք ճեպընթացով մայրաքաղաքս հասաւ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱՏԱՆ Վարչական Խորհուրդն այս անգամ մէկ քարտէզը գծած է այն գաւառական քաղաքներուն, որոց մէջ նոյն դրամատունը մասնաճիւղեր ունի։ Այս քարտէզ Խորհրդոյ նախագահ Նուրեան էֆ.ի միջոցաւ մատուցուեցաւ Առեւտրական նախարարութեան, որուն գնահատութեան արժանացաւ։ Բ. Դրան մատուցելով հրատարակելու արտօնութիւն պիտի խնդրուի։

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ԴԱՏԱՍՏԱՆ. —Պետական Խորհրդոյ որոշմամբ, որ վաւերացուած է Կայս. Իրատէով, կ'ըսէ Սապահ, Տիարպէքիրի Պէշիրի գաւառակին նախորդ գայմագամ Ապտուլլահ Միւնիր էֆ. դատաստանի պիտի ենթարկի՝ այլ և այլ անձերէ կաշառք առած եւ բանտարկեալներ արձակած ըլլալուն համար։

ԻԶՄԻՐԷ կ'գրեն թէ մէկ քանի օրէ ի վեր տեղացող անձրեւները դադրելով, օդերը բացուեր են։

ՆԱՒԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ. — Հելլէն առագաստանաւ մը՝ Ալէքսանտրօս, որ ցորեն բեռցած Թայղանէ կուգար, անցեալ օր Շիլէի մօտերն Ալաճա Պուրունի առջեւ ընկղմեր է։ Նաւին մէջ գտնուող տասնեւմէկ հոգիէ չորսն ազատուեր են։ Խեղդուողներուն մէջ կայ նաւապետը՝ Տիմիդրի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ ցնցումներ կ'շարունակուին Իզմիրի շրջակայքը։ Այս կիրակի գիշեր սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է ի Դանիզլի՝ ստորերկրեայ որոտումներով։ Ցնցումը տեւեր է մինչեւ առաւօտ։ Գրեթէ բոլոր տուները ճեղքուեր եւ հինգը փլեր են։ Նոյն միջոցին Տէնիզլի և Պուճալըի մէջ ալ ցնցումներ զգացուեր են. նոյնպէս Շամը եւ Սարայքէօյ։

ԱՏԱՆԱՅԻ անգլ. փոխ-հիւպատոս Մր. Լըմասոն երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ՄԱՆԱՍՏԸՐԻ կուսակալ Ապտիւլ-քէրիմ փաշա ծանրապէս հիւանդ է եղեր։ Որդին Իհսան պէյ 15 տարեկան՝ Թղթատապէ մեռեր է։

ԹԱՂՈՒԱԾ ԳԱՆՁ. — Անցեալ օր պատմեցինք թէ Բերա Պըլպուլտէրէյի կողմը տան մը պատէն գանձ մը գտնուած, և գործաւորներու ձեռքն անցած մէկ քանի ոսկին Բերայի ոստիկանութեան յանձնուած էր։ Այս դրամին մեծ մասը ձեռքն անցնելով փախչող Հրեան ալ ձերբակալուեցաւ Խասգեղի մէջ, բայց կ'ուրանայ ու և է դրամ առած ըլլալը։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Երէկ իրիկուն Բարիզի եւ Լոնտոնի Սակարաններն գոցուեր են, Քոնս.ի գիները նոյն մնալով։ Երկաթ.ը կէս Փր. եւ Պանք Օթթմ.ի Թուղթերը 1 Փր. կորսուած են։ Այս հաշուով Պանք Օթթմ.ի Թուղթերն 3—4 օրուան մէջ 20 Փր.էն աւելի իյնան։ Փրանս. Ռանդը 12.5 անդ. աւելի է այսօր։

—Այս առաւօտ հոս բացուեցաւ, Քոնս.ը 24 ղրշ. 2 փր. եւ Երկաթ.ն 111.75 Փր։

—Երէկ ալ, այսօր ալ գործառնութիւնները Թոյլ են Սակարանին մէջ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քոնսոլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ռ.		24 02½
Ամէնէն բարձր գին	»	24 03
Ամէնէն վար գին	»	24 —
Ռումէլիի երկաթ. գոց. Փր.		111 75
Ամէնէն բարձր գին		112 —
Ամէնէն վար գին		111 51

ԲԱՑՈՒՄ 27 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ռ.		24 01
Ռումէլիի երկաթուղի Փր.		111 50
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	13 30
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 03
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ռ.		3 04
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 02
Թրամուէյ բաժնեթ.		710 —
» Ժուիսանս		257 20
Թրամուէյ պարտամ. Փր.		498 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	326 —
Քարագ Կ. Պոլսոյ	»	461 —

ՄՔԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ ութ օրուան Օ. Ռ.		2 12½
» մէկ ամսուան »	»	— —
Ռումէլ. երկ. ութ օրուան »	»	— —
» մէկ ամսուան »	»	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Փրանքնոց	ղրշ.	87 08
Անգլիական ոսկի	»	109 34
Քօլ էմբէրիալ	»	89 30
Քրիմից	»	51 10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 —
Ռուսլի Թղթադրամ Օ. Ռ.		8 56
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		109 ⅛
Փարիզ 3 » Փր.		23 03¾
Ձիօրին մանուա	»	10 93¾

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ռ.	66 —
» » » Բ.	»	42 75
» » » Գ.	»	24 37
» » Դ.) բաց.	»	21 87
) գոց.	»	21 81
Փոխառութիւն Գառանտ	»	83 50
» Օսմ. 3½ %	»	97 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 56
Այտընի երկաթուղի	»	16 —
Եգիպտական Միացեալ	»	106 25
Անգլ. քոնսոլիտէ Դ. Կ.		113 12
Հելլենական 5 %	»	33 50
Մոնօբոլ հելլենական 4 %	»	35 50
Ռանթ » 4 %	»	26 50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95 75
» Նոր » 6 % 1892	»	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 41½
Դրամաչիզ	»	3 —

ԲԱՐԻԶ, 8 Դեկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ.) բաց.	ղրշ.	22 07
) գոց.	»	22 05
» » » Բ.	»	43 30
» » » Գ.	»	24 85
Օսմանիյէ	»	— —
Ռումէլիի երկաթուղի	Փր.	113 —
Օսմ. Ռէժի	»	324 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	565 —
Փրանս. Ռանթ 3 %	»	103 02
Քրէտի Լիոնէ	»	793 —
Պանք տը Բարի	»	880 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3271 —
Իտալական Ռանթ	»	96 87
Սպանիական արտաքին	»	60 97
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 240
Դրամաչիզ	»	02 —

ՊԵՐԼԻՆ, 8 Դեկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	94 80
Ռումէլիի երկաթուղի	»	113 60
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	92 40
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 210

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆԹ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828 — 1828 L'UNION DE PARIS — ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

Դրամագլուխ և պահեստք Փր.	94 Միլ.	Դրամագլուխ և պահեստք Փր.	135 Միլ.
Հասոյթ 1896 տարւոյ	» 18 »	Հատուցած վնասք	» 90 »
Հատուցած վնասք	» 215 »	Ապահովագրեալ գումարք »	246 »

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՆ.
Թուրքիոյ գործակալութեան Տնօրէն Տ. ՍԻՄՈՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Կենաց ճիւղին տեսուչ Տ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Կալաթա, Քարաքէօյ Եէնի Խան Ա. յարկ.

ՍՏԵՓԱՆ ԳԱՒԼԱՆԵԱՆ
ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ Օ'ԱՖԻՕՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ

Իզմիր-Ալաշէհր երկաթուղիի գծէն մինչեւ Աֆիօն-Գարահիսար կցուած ըլլալուն՝ կ'ծանուցուի բոլոր վաճառականաց, մասնաւորապէս Անատոլուի երկաթուղիի գծին վրայ գտնուողներուն թէ իրենց ապրանքներն Աֆիօն-Գարահիսարի միջոցաւ ուղղակի Իզմիր ղրկել կամ բերել տալ ուզողք պէտք է վերոյիշեալ գործակատարին դիմեն. արդէն երկար տարիներէ ի վեր այն կայարանն հաստատուած է եւ մինչեւ հիմակ իրեն դիմողք միշտ գոհ մնացած են։ 5—1

ՏՔԹ. ՃԻՎԱԼԵԱՆ

Մասնագէտ գողդ, ծննդաբերութեան և մորթային հիւանդութեանց.—Բերա, Մեծ Փողոցի ուղղութեան վրայ, Միսք փողոց Թիւ 4, ուր ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի։ 22—30

NOUVEAUTÉS

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԻՒՆՔ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԳԱԼՓՕԲՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՑ
345 ԲԵՐԱ, ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ 345
ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆՔ

Զանազան նոր կերպասներ մետաքսէ և բուրդէ, եւ գեղեցիկ նկարներ ամէնքն ալ կատարեալ ընտրութեամբ եւ սքանչելի տեսակէ ցուցադրուած են վաճառ ՈՐՈՇ և ՉԱՓԱՉԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳՆՆԵՐՈՎ։

Որպէս զի կիներն իրենց ընտրութիւնն աւելի դիւրութեամբ և ըստ կարի օգտակարապէս կատարեն, ապրանքներուն գիները նշանակուած են ճանչցեալ Թուանշաններով։ 20—2

ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ՎԵՑ (36) գրուշի կանխիկ վճարումով, Բիւզանդիոն երեք ամիս չղրկելով (78 Թիւ ճիշդ) բաժանորդներու պիտի յանձնուի կանոնաւորապէս, Բերայի և Պոլսոյ ո և է կողմը, ...։ Պոլսոյ համար 6 ամսեայ 36 ղրշ. որոշեցինք, լաւ ըլլալով որ շատ ընթերցասէրներ կ'փափաքին բաժանորդ գրուիլ, բայց 6 ամսեայ 70 ղրշ. կանխիկ չեն ուզեր վճարել, և եռամսեայ 40 ղրշ.ն ալ սուղ կ'գտնեն 78 թիւի համար։ Կ'յուսանք որ այս նոր կարգադրութիւն կատարեալ գոհացում կուտայ անոնց։ Իսկ գաւառաց համար, Թղթատարի ծախքին պատճառաւ, անփոփոխ կ'պահենք 40 ղրշ.ը։

ԱԶԴ. — ԻՒՆԻՈՆ՝ հրդեհի եւ կենաց ապահովագրական ընկերութեան Պոլսոյ տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր յաճախորդաց և ընդհ. հասարակութեան — թէ յառաջիկայ դեկտ. 1ին (Ն. Տ.) իր գրասենեակները պիտի փոխադրէ Զուըի ընկերութեան նախկին կեդրոնատեղին, Ղալաթիա Օսմ. Պանքային եւ Մեսախոսի Րէժիին ճիշդ դիմացը։ 14/26 Նոյ. 97

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՍԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Եսվրուշեան և Խոսգուշեան

Ճէլալ Պէյ Խանի դրան կից, Թիւ 10.

Ամէնէն ընդարձակ թէյի վաճառատունն է Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց պապարանքները փութով և խնամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Աէյլանի ընտրելագոյն թէյը, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք այս վաճառանիշին կեղծիքէն։

Փնտռել ԵԱՎՐՈՒԵԱՆՆ ԽՈՍԳՈՒԼԵԱՆ ստորագրութիւնը։ 80—37

ՎԻԳԹՈՐ ԴԻՐԻՆԿ ԵՒ ԵՂԲ.

ԲԵՐԱ, Nº 505—511 ԲԵՐԱ

50 % ԶԵՂՉ

Վիքթոր Դիրինկ և Եղբարց Բերայի մասնաճիւղն այսօրուընէ 1/13 Հոկտ. 97 ԹՈ. սկսեալ կանանց և աղջկանց զգեստեղինաց տարեկան վաճառումը կ'ընէ։ Վերջին նորաձեւութեանց ամենաս և ընտիր կտորներէ պատրաստուած փոքր և մեծ մանթօներ, քաղմերէ եւ բրիւշէ ժաքէթներ, ... կոստիւմներ և բէլիւշէ ...։ ... կանանց և աղջկանց համար պատրաստ հագուստներ։ Ընթերցողներս կ'յանձնարարուի այցել ... Բերայի ճիւղն, և օգտուիլ առիթէն։ 25—22

ՀԷՐՊԸՐԴ ՍՓԷՆՍԸՐ

Կենսաբանական ...

Չորս տարիէ որ այս կենցաղօգուտ գիրքը թարգմանուած է հայերէն կանոնաւոր աշխարհաբարի մը. իր առաջին բաւական բան ալ գրուեցաւ օրագիրներուն միջոցաւ, սակայն ինչ ...ով նայելով չորս տարուան մէջ հազիւ սպառած է երեք հարիւր օրինակ այն տեսակ գիրքէն որ տասնեւչորս լեզուներու մինչեւ անգամ չինարէնի՝ թարգմանուած է և որ իբրեւ կրթուելու և ապրելու գիրք մը մինչեւ հիմա սպառած ըլլալու էր։

Փիլիսոփայական ու կրթական աշխարհին ծանօթ է Սբէնսըրի համաշխարհական անունը. բայց իր այս դրական գործը՝ փիլիսոփայութենէ տարբեր չատ կարեւոր ու գործնական գիրք մ'է ընտանիքներու մանաւանդ դպրոցներու կանոնագիրք մ'ըլլալու սահմանուած։ Ուստի անոր այսքան յամր սպառման վրայ որչափ զարմանանք քիչ է։

Առաջին գլուխ մը մէջ հաստատ կրթութիւնն ու ապրելու կարեւորութիւնն ապացուցանելէ ետեւ՝ երեք գլուխներու մէջ մանր այն հաճոյք ... կ'ուսուցանէ ... Իսրայելաւոր գլուխին մէջ թարգմանիչն իր կողմէն պատշաճեցուցած է նաև կարեւոր ծանօթութիւններ, որ պարզ կեանքի ու խաղաղ երկարակեցութեան յորդորող գիտողութիւններ են՝ փորձառօրէն բացատրուած եւ ճշմարտամէջ ոգիով գրուած՝ հեղինակի ներածական ոճէն քիչ մը տարբեր հայեցքով և աւելի համաձայն մեր ազգին բարքին։

Սբէնսըրի այս գործին մէջ կը պատկերի անգլիական գործնական միտքը՝ գիտուն խորհուրդի մը վրայ զետեղուած. Հայ ընտանիք եւ դպրոցական տարրերը չեն խորթիլ իրենց համար ապրելու և կրթելու ուղեցոյց ընտրելու գայն, որ ... փափաքողներու համար եւս ունի իր յատուկ արժէքը։

Կ'յանձնարարենք զայն միանգամ եւս մեր ընթերցողներուն ... եւ ժամանակիս համար ամենէն կարեւորներն ալ ասոնք են։

Կ'գտնուի Պոլիս Պալէնց Գրատունն և Սկիւտար փիլսոփճեանի խանութը։ 5—4

ԽԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ ՇԱՀԱՆԷ

Ֆօղլնէի Խասսայի չահանէճէ միւպայեա օլունաճագ տիւլպէնտ, մաստրբօլ, ... սայլրէնին մւիպագասըռնա պաշլանըլաճաղընտան լժալիպ օլանլարըն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաեա կէլմէլէրի իլան օլունուր։ 3—2

24 Թըլըրինը սանի 313

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ

970,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Փարիզ, 16, Պուլվար տը Իդալիէն 1, 3 ...

1845 հիմնուած է վեր

Ապահովագրեալներու վճ. 1,219,000,000

1896 տարւոյն

Ապահովագրեալներու վճ.	96,000,000
Հասոյթ	203,000,000
Նոր ապահովագրութիւնք	630,000,000
Ապահովագրողներուն փոխ տրուած	15,000,000

1897 յունուար 1

Ունայնք և անշարժ կալուածք յ'Եւրոպա	43,000,000
Ցուելեալ դրամագլուխ	138,000,000
Արդի ապահովագրութիւնք	4,285000000

Տեղեկութիւն ապահովագիր

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովադներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու։ Պայմանագրութեան նոր եղանակ, սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան. Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով Ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն է Թուրքիա

Ճ. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վոյվոտա փողոց, Վիքթորիա խան Ղալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ և Մէտիթէրանէի մէջ Ճամբորդութիւններ

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ամասիա	3500	Թեպս	2500
Պալմիրա	3500	Մարէօթիս	2500
Մէմֆիս	3500	Նեղքիս	2500
Անիտալիս	3000	Բերա	2250
Ապոր	3000	Օսիրիս	2250
Անաթոլիա	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կասբոնի	1500
Ֆարոս	2750	Գրէս	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ.

Ուիթօլ խան

ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

34, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվրբուլ

ԽԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսայի չահանէճէ միւպայեա օլունաճագ միւլթեն ... քէրեսթէ, ճամ, պօեա, չիմէնթօ, ... սայլրենին միւնագասըռնա պաշլանըլաճաղընտան լժալիպ օլանլարըն Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաեա միւրաճաաթ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ 3—2

24 Թըլըրինը սանի 313

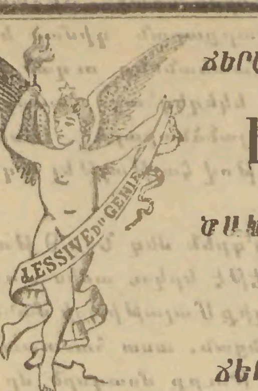

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆ ԵՒԼՆ. ԼՈՒԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳՈՐԾԱԾԵՑԷՔ

ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ

ԴՐԱՄԻ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԻ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՔՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԼՈՑ ՀԱԿԱՆԵԽՈՒՄ

ԿԱՐԵՒՈՐ. — ԼԷՍՍԻՎ ՏԻՒ ԺԷՆԻՆ ԲՆԱՒ ՉԻ ՄԱՇԵՑՆԵՐ

ԵՒՐՈՊԻՈՅ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ 100,000,000 ՔԻԼՕ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄ

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԿԵՐՊԸ՝ ԽԻՍՏ ԴԻՒՐԻՆ՝ ԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԲԱՔԷԹԻ ՎՐԱՅ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

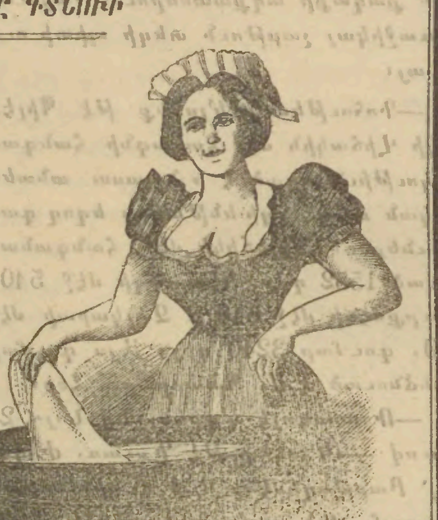

ՓՆՏՌԵՑԷՔ ամէն տեղ և ի մասնաւորի

ՊՈԼՍՈՅ ԿՈՂՄԸ՝

Կ. Սուրէնեան՝ Կամուրջին գլուխը և Գատը գիւղ.

«Պին պիր Չէյիտ» Պահճէ Գաբուս.

Դեղարան Գասպարեան Պահճէ Գաբու.

» Մաննի՝ Կամուրջին գլուխը.

Մահմուտ Փաշա Բիւրքճի խանի դիմաց թիւ 131 մագի ներքի ծախող Աբամ Սողանճեանի քով։

ԲԵՐԱՅԻ ԿՈՂՄԸ. — Պօն Մարշէ.

«Լըքոնօմիք» Սօսիէթէ Գօ-Օբէրաթիվ.

«Ալապուռնեօզ» Բերա Մեծ Փողոց Թ. 311

Ընդհ. Ներկայացուցիչք Արեւելքի

Հ. ԵՒ Ա. ՍԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Թօհաֆճի խան, Սիրաճպազ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՀԱՅ ԿՕՇԿԱԿԱՐ

ԴԱՄԻԱՆՈՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

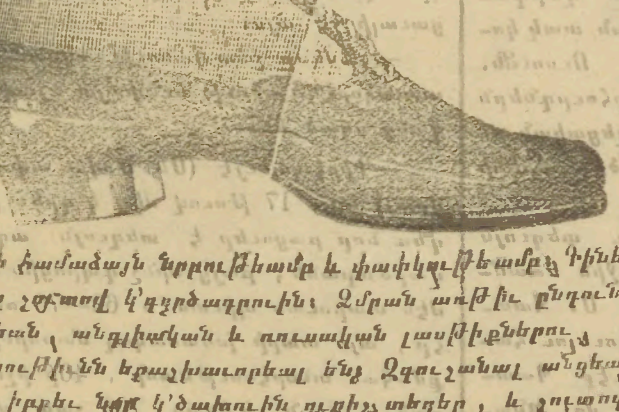

Այս մեծ և բարեհամբաւ հայ կօշկատան մէջ, համատատուած քառորդ դարէ ի վեր, խնամքով կ'պատրաստուին ճաշակաւոր եւ հաստատուն կօշիկներ, կիսակօշիկներ, ձմրան կրկնակօշիկներ արանց, կանանց և մանկանց համար. Նաեւ մուճակներ, հողաթափներ, ևլն., չափաւոր գիներով, ֆրանսական ընտիր կաշիով, և ամէն ճաշակի ժամաձայն նրբութեամբ և փափկութեամբ։ Գիները չափաւոր։ Ապսպրանքները շուտով կ'գործադրուին։ Ձմրան առթիւ ընտրուած է մեծ պաշար ամերիկեան, անգլիական և ռուսական լաստիկներու, որոց նրբութիւնն և տոկունութիւնն երաշխաւորեալ են։ Զգուշանալ անձեռ սարքուած լաստիկներէն որ իբրեւ նոր կ'ծախուին շրջիկ տեղեր, և շուտով կ'ծակին։ Դիմել՝

ՂԱԼԱԹԻԱ, Գօֆիօն խանի վարի անկիւնը, Թիւ 9.

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱ, Թիւ 21։ 20—16

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

ՍԻՆԿԷՐ

ԼԱՒԱԳՈՅՆՆ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՄՐԱԳ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Գ. ՆԱՑԵԼԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՅԹԻՉ ՎՆՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՔ Ի ԳԱՒԱՌՍ ԵՒ Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

ԲԵՐԱ. — Մեծ-փողոց Կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց։

ՂԱԼԱԹԻԱ. — 1. Սինկէր խան, Թիւնէլի եաևին։ 2. Քարաքէօյի մեծ Թիւ 120, Ֆէլլի Թրամուէյներու կայարանին դիմաց։

ՊՈԼԻՍ. — Սուլթան Համամ Թիւ 2։ Եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի կայարանին դիմաց Թիւ 3.

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ — Փարէգլեան էֆ. Պօղարեան. ԱՏԱ-ՊԱԶԱՐ — Ստեփան էֆ. Սամփրէշեան. ԱՏԱՆԱ. — Միսաք էֆ. Գասպարեան. ԱՄԱՍԻԱ — Յ. Պ. էֆ. Մանուէլեան. ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ — Սիմոն էֆ. Սիմոնեան. ԳՈՒՐՏ ՊԷԼԷՆ — Արժ. Տ. Ստեփան քահանայ Մկրեան. ԷՆԿԻՒՐԻ — Գէորգ էֆ. Գ. Զննոզեան. ԷՐԶՐՈՒՄ — Տեարք Ինճէճեան Եղբարք. ԹՕԳԱՏ — Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ — Կարապետ էֆ. Մալէճանեան. ԽԱՐԲԵՐԴ — Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ — Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶՈՒԱՆ — Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ — Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ — Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ռսկերիչեան. ՊԱՆՏԸՐՄԱ — Արմենակ էֆ. Ս. Մսրեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ — Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ — Օննիկ էֆ. Լութֆեան. ՌՈՏՈՍԹՕ — Յովհաննէս էֆ. Տէմիրճեան. ՍԱՄՍՈՆ — Կարապետ էֆ. Սէֆէրեան. ՍԸՎԱԶ-Ց. էֆ. Գարակէօզեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ — Հայկ էֆ. Թայքճեան. ՏՐԱՊԻԶՈՆ — Սահակ էֆ. Էթմէքճեան։

ՔԻՆԵԱՔԻ ՄԵԾ ՉՏԱՐԱՆ

Շ. Կ. ՊՈԼԱՆԱՔԻ

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ (ԵԳԻՊՏՈՍ)

Հիմնեալ 1884

Բարիզի քաղաքապետութեան քիմիական աշխատանոցը՝ տնօրէնութեամբ Բաադէօրի՝ վաւերացուցած է առողջապահական յատկութիւններն և մաքրութիւնը։ Ի Լոնտոն պաշտօնական ցուցակներուն մէջ անցած է իբրեւ Զօռ Խաղող Քօնեաք։ 1894ին Եգիպտոսի ազգ. արուեստահանդէսին մէջ ի ցոյց դրուած քոնեաքներէն միայն այս քոնեաք ոսկի շքադրամ ստացաւ։

Ներկայացուցիչք Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Սերպիոյ և Ռումանիոյ։

38—50 ՖՐԻՏ ՖԷՐՔԷԼ

Պէօյիւք Թիճարէթ խան Պոլիս, Թիւ 3

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Տարսիլիոյ և Պալերմի մէջ կանոնաւոր ճամբորդ

Ա. կարգ 245 ֆրանք

Բ. » 175 »

Ռուբուշք և ... նաւաստեայի, ուղեւորութեան և ապրանքներու համար

Դիմել առ գործակատար

ՔՔՄՈԹԷ ԲՐԳՈՒԼ

Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԹԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՑ

Կ. Պոլիս Նոյ 38 ... Բաբը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի. (34)

ՓԱՍԻՄ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

ՎԷՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՆՆԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

—Իրաւ հերդ համար հարուստ է կ'ըսեն ամմա, ես բան մը չեմ տեսներ կոր, ըսաւ։

—Դուն անոր անանկ կենալուն մի նայիր, պատասխանեց Մարիամ գլուխն երերցնելով, անոր քով շատ փարա կայ։

—Ամմա, ասա Մ'իւնէվվէրը տակէն պէտ մտնայ վրայէն ելլայ։

—Մեր կուէը ինչո՞ւ համար էր տան մէջ, եմ խելքս կ'հասնէր անցած դարձածներուն, ետքը ինչ հալի ելնալիք ըլլալնիս գիտէի...

—Է ինչ ընելու է ասոր առաջքն առնելու համար։

—Նաև ալ ան պիտի ըսել քեզի, գուզում Յակոբիկ աղա, մեզ է հօրս, ճամբայ մը մտածայիր տէ սա կեշութիւններուն առաջքն առնէիր, փողը ստակները հատցնելուն պէս խեղճը պիտ ըլլայ։

Երկու ամուսին այս կարգի խօսակցութիւններով կ'անցնէին իրենց մեղրալուսինն, ու գրեթէ դրամական հաշիւներէ դուրս կեանք չկար տան մէջ։

Բ.

Վաճառականութեան սկսելէ եօթն տարի վերջ, այսինքն 1878 ին, զարգացման կատարեալ աստիճանին բարձրացած կրնար սեպուիլ Յակոբ Կաուկեան, որչափ որ կրնայ զարգանալ մարդ մը երեսուն տարեկան հասակէն ետքը։ Հայերէնն առանց սխալի կ'խօսէր ու կ'գրէր, նոյնպէս ալ գաղիերէնի ու անգլիերէնի մէջ ըստ բաւականին յառաջացած էր, ընկերական հարցերու վրայ կարծիք յայտնելու չափ տեղեկութիւն ամբարած էր մտքին մէջ եւ քաղաքական խնդիրներուն ամենայն հետաքրքրութեամբ կ'հետեւէր օրն օրին։ Իսկ առեւտրական հրապարակին վրայ այնչափ յառաջացած, այնչափ հռչակ հանած էր որ, բացի չուկայի յաճախորդներէն որք բոլորովին իրն էին, գաւառային քաղաքներէն ալ ո և է վաճառական որ Պոլիս գար ապրանք առնելու, սահմանուած էր անպատճառ իր գնումներուն մեծագոյն մասը Կաուկեան վաճառատունէն ընել, որովհետեւ ամէն կարգի ապրանքներու ճոխ մթերք մը պատրաստ կ'գտնուէր միշտ հոն, եւ չկար առեւտրական տուն մը, որ ճաշակի ազնուութեան ու գներու աժանութեան մասին կարող ըլլար մրցիլ այս վաճառատան հետ։ Կարծես մասնաւոր հով մը կար Յակոբիկի վաճառատան վրայ, որմէ գնուած ապրանքներն ո և է քաղաք որ հասնէին անմիջապէս կը ծախուէին եւ յաճախորդները միշտ մանաւոր շնորհակալութեամբ մը կ'յիշէին այս պարագան առեւտուրի ժամանակ։

—Յակոբիկ աղա, երեսիդ ըսեմ չըլլայ, քու ձեռքդ դպած ապրանքին մէջ ... կայ, քաղաք երժալնուս պէս, ամէնէն առաջ քեզմէ առած ապրանքնիս կ'ծախուի։

—Հարկա՛ւ, կ'պատասխանէր Յակոբիկ, վաճառականութիւնը իմին իրաւունքս է, ես անանկ պաշտօնական հարստութեան վրայ նըստած մարդ չեմ, ... կէս կանգուն պատմիս ծախելով առաջ եկած եմ, անոր համար առաջ ... ապրանքին ո՞րը կ'ծախուին ո՞րը չծախուիր ամենէն աղէկ կ'հասկնամ ու անոր համեմատ ապսպրանք կ'ընեմ։

—Ասոր խօսք չունինք, ամմա թէ որ քիչ մը ... ձեռքէ ձգէիր...

—Ինծմէ՛ ամանապրանք տուո՞ղ, մէկ հատ մը չէք կրնար գտներ ճշդ ... մէջ, բայց ապրանքը ճանչնալու գիտնալու է։ Ու կ'ըսէր այլ եւայլ առեւտրական բացատրութիւնով ու համոզկեր խօսքերով — որոնց մէջ երբեմն երդումներ ալ կը պլլէին փոքր ժամանակին հետք խանութպանութեան — ծախել ապրանքը։

Ալ Եւրոպա երթալու ժամանակն հասած էր, Վիեննայի եւ Մանչէսթրի վաճառականներուն առջեւ բաւական անուն ու վարկ ըստացած ըլլալով կրնար մեծաքանակ յանձնարարութիւններ ընել գործարաններուն, ուզած չափովը, մանաւանդ որ լեզուի մասին ալ ներդութիւն չպիտի քաշէր գործարանատէրերուն հետ տեսնուելու, սորված անգլիերէնի և գաղիերէնին շնորհիւ. ուստի առժամանակեայ կերպով գործակատարներուն յանձնելով վաճառատան կառավարութիւնը, 78ի մայիսին մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս դէպ ի Եւրոպա։

Ո՛հ այս ուղեւորութի՛ւնն, ո՛րչափ յեղաշրջեց Կաուկեանի ամբողջ գաղափարները, տեսութիւններն ու խորհելու եղանակը ամէն քայլափոխին նորութիւններով շրջապատուած կ'զգար ինքզինք եւ ո՛ր կողմ ալ դառնար, միշտ ուշադրութիւն հրաւիրող առարկաներ կ'հանդիպէին աչքին. առաջ ո՞ր տեսակին նայէր, ո՞ւսկից սկսէր, ի՞նչ միջոց գործածէր ամէնուն ալ հասնելու. յուսաբած մնացած էր հազարներով ներկայացող անծանօթ իրերուն առջեւ, եւ չէր կրնար մէկ անգամէն վճռել թէ ո՞րուն նախապատուութիւն պէտք էր տալ եւ ո՞րը ... ինք մէկ մարդ մ'էր եւ զբաղումները անհամար, մանաւանդ որ գործերն օտարի ձեռք յանձնելով չէր կրնար երկար ատեն դեգերիլ Եւրոպայի մէջ։ Բայց կարեւոր էր, անհրաժեշտ էր մանրամասն քննութիւն մ'ընել Եւրոպայի առեւտուրին վրայ. ինք թէեւ վաճառական էր հիմայ, բայց միեւնոյն ատեն խանութպան ալ էր, այնչափ չահ ունէր գեռ իր նախկին արհեստակիցներէն. սահմանափակ կերպով չէր ըմբռներ Եւրոպա այցելելուն նպատակն, եթէ այնպէս խորհէր, զժգոհութիւն չկար քանի մը գործարանատիրոջ ներկայանալով պէտք ունեցած ապրանքն ապսպրելուն մէջ, բայց Յակոբիկ կ'ուզէր նոր պաշարով մը վերադառնալ Պոլիս եւ միեւնոյն ժամանակ օգտակար ըլլալ թէ իր քաղաքին եւ թէ յաճախորդներուն, այս նպատակով առաջարկուած սկսաւ այցելել խանութները վաճառատուները ու գործատեղիները։

Գիտցած լեզո՞ւն, ո՞հ խօսքը մ'ընէք, ո՞րչափ կ'ամչցնէր զինքն Եւրոպայի մէջ. ինք որ Պոլիս եղած ատեն կ'կարծէր թէ կատարեալ գաղիերէն սորված է, հոս գալէն վերջ միայն կրցաւ հասկնալ բան մը չգիտնալը։ Հապա՛ սա Աւստրիացինե՛րը, ի՞նչ հաճոյք կ'զգային պզտիկ այնչափ արագ խօսելով կարծես բոլոր Եւրոպացիները խօսք մէկ ըրած էին անպատճառ չհասկըցնելիք լեզու մը խօսելով Յակոբ Կաուկեանի ապիկարութիւնն յայտնելու։ Անգղիացիներն ամենեւին քաշուելիք բաներ չէին, անոնց խօսածներն Յակոբիկին Պոլիս սորված անգլիերէնին հետ բնաւ վերաբերութիւն չունէր, անիկայ ինքնուրոյն լեզու մ'էր անշուշտ։

(Շար.)